

Auf dass er im Grabe noch höre
Der Vögel berückende Chöre . . .

Es jauchzen viel Stimmen im sonnigen Licht,
Die Vöglein, sie singen des Mönches Gedicht,

Und wie so die Töne erklingen,
Versteh' ich dies Sagen und Singen . . .

Es klagt von vergeblicher Hoffnung der Sang,
Er seufzt von verlorener Freiheit so bang:
Wie Hoffnung so jählings entschwindet,
Wie Freiheit sich nimmermehr findet . . .

Der Hofnarr.

»Lehne nicht so einsam träumend,
Edler Ali, weiser Ali;
Sieh, es woget laute Freude
Buntbewegt im lichten Saale.

Siehe nicht so stille träumend;
Sieh, es fliegen hin die Paare,
Fürstensöhne, Fürstentöchter
Schwingen sich in leichtem Tanze.

Weiser Ali, welterfahren,
Sage wohl, an welchem Hofe
Sahst du solche Pracht erglänzen,
Solcher Feste Glanz und Hoheit?

Feurig spielen Diamanten
In Sultanens Diademe;
Es verlangt mich zu erfahren,
Wo ein schön'res Spiel zu sehen.

Weiser Ali, gibt es Ketten,
Goldne Ketten, schwerer wiegend,
Als sie heute Jusuf Pascha
Trägt, im Staatsgewande blitzend?

Und die feenhaften Trachten!
Ja, wo gibt es derlei Seide,
Wie an meinen Odaliskien?
Wo Costüme also reizend?« . . .

Auf fährt Ali traumverloren,
Steht dem König Red' und Antwort;
Lustig klingt die Schellenkappe,
Spöttisch grinst sein Satyrsantlitz.

»Steine sah ich heller spielen,
Perlenreihen reiner sprühen,
Kleiderstoffe reicher strahlen,
Kettenbande schwerer drücken!

Nicht in fremder Herren Länder,
Nah genug kannst du erfahren,
Dass dein Narr, der weise Ali,
Wahres nur dir offenbaret.

Theurer als die Staatsgewänder
Sind die rauhen Bauernkleider,
Da durch schwere Händearbeit
Jedermann sie trägt zu eigen.

Schwerer als die goldnen Ketten,
Welche jene Gecken schmücken,
Herr, es sind die Slavenbande,
Die mein Volk zu Boden drücken!

Hell're Perlen willst du sehen?
Thränen sind's von Millionen,
Herr, sie fallen deinetwillen,
Der du schwelgst in üpp'ger Hoffahrt.

Und die schönsten Diamanten —
Ja, sie sind's, die Tropfen heilig,
Ihm von heisser Stirne rinnend,
Der da kämpft ums Brot der Seinen!»

Šolska poročila leta 1890. Bira po šolskih poročilih letošnjega leta ni posebno obilna. Ravnateljstva srednjih šol so — izvzemši rudolfovsko — izdala poročila, ki nam podajajo večinoma strogo znanstvene nemške razprave, vodstva ljudskih naših šol so pa objavila šolska naznanila, ki navadno ne obsejajo ničesar drugega nego imenik učiteljskega zbora in učencev in suhoparni šolski letopis. Pač pa je spomina vredno »Letno poro-

čilo narodnih šol v ljutomerskem okraji o šolskem letu 1889/90. Že lani smo rekli, da je skupno letno poročilo, kakor jih izdaja učiteljstvo ljutomerskega okraja, vzorno, ker nam podaja resnično sliko o ondotnem šolstvu, in tudi letošnje poročilo moramo pohvaliti. Knjižico pričenja zgodovinska razprava »Vrženski vojvode«, katero je spisal g. Lovro Janžeković, župnik v Vržeji. Na to beremo poučni spis »Nekaj o pridelovanju sočivja«, spisal g. Tomaž Pušenjak, nadučitelj v Cvenu, in naposled »Odlomek iz ljutomerske šolske kronike«, katerega je sestavil gosp. nadučitelj Jožef Horvat. Imenik obseza člene c. kr. okrajnega šolskega sveta v Ljutomeru, člene krajnih šolskih svetov v Cezanjevcih, v Cvenu, pri Sv. Križi, v Ljutomeru, pri Mali Nedelji in v Vržeji, dotične učiteljske zbornice in vse učence na navedenih šestih šolah. Pač bi bilo želeli, da bi tudi drugi šolski okraji po Slovenskem posnemali ljutomersko učiteljstvo ter izdajali takšna skupna letna poročila, ki pospešujejo občno zanimanje za šolstvo in vzbujajo ljubezen do šole in spoštovanje do učiteljstva. Samo s tem se z ozirom na obstoječa zakonita določila ne moremo strinjati, da se po imenih navajajo tudi zaostali učenci; zadostovalo bi, ko bi se pri vsaki šoli navedlo število tistih učencev, ki morajo zaradi slabega učenja razred ponavljati.

»Letno poročilo trirazredne ljudske šole v Mengšic« nam prinaša prav dobro pisano razpravo »Nekdanji Mengšanje«, v kateri nam neimenovan pisatelj opisuje delovanje župnika Janeza Kuralta, graščaka Mihaela Stareta, usnarja Andreja Dragiča, in znamenitega trgovca in domoljuba Gregorija Blaža. Spis nam tudi sicer o šoli, cerkvi in življenju nekdanjih Mengšanov priobčuje dokaj znamenitih podatkov.

»Deveto letno poročilo meščanske šole s kmetijskim značajem v Krškem« nam podaja jako stvarno in korenito pisano razpravo »Kratek poduk o menicah«, katerega je priobčil meščanski učitelj g. dr. T. Romih. Spis je vzet, kakor pravi pisatelj v opazki iz obrtnega knjigovodstva za obrtne šole, katerega ima pisatelj za tisk pripravljenega. Želimo, da bi ga kmalu objavil, ker so naše obrtne šole doslej brez vsakega učnega pripomočka. V poročilu nahajamo tudi »Pregled meteoroloških opazovanj na meteorološki postaji meščanske šole v Krškem v letih 1889. in 1890.« Opazoval je ravnatelj g. J. Lapajne, pregled pa sestavil g. prof. Ferd. Seidl v Gorici. Iz tega pregleda posnemamo, da je bil v šolskem letu 1889/90 na Krškem najgorkejši dan 13. julij 1889 (32°5' C.), najmrzlejši 13. marcij 1890 (−13° C); povprečna višina padavine je znašala 1889 leta 1183,7 mm, največ je bilo 24. julija (70 mm); najvišje barometrovo stanje je bilo dne 20. novembra 1889. (767,1 mm), najnižje dne 9. febr. 1889. (727,4 mm). — Mimo gredé omenimo, da poročilo piše povsod »v Krškem«. To pisavo je g. ravnatelj Lapajne pred nekaj leti tudi v našem listu zagovarjal. Pozneje smo čuli, da Gorenjci povsod govoré »na Krškem«.

Poročilo o javnih in privatnih ljudskih šolah deželnega stolnega mesta Ljubljane ob konci šolskega leta 1889/90. Na svetlo dal c. kr. mestni šolski svet ljubljanski. Uredil prof. Fr. Levec, c. kr. okrajni šolski nadzornik. Tiskal R. Milic v Ljubljani 1890, 8, 123 str. — Urednik pravi v pripomenku: »Dveletno uradno poslovanje v Ljubljani je podpisanega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika prepričalo, da so javni zastopi, razna oblastva in zlasti posamezniki, ki imajo kaj opraviti z ljudskim šolstvom ljubljanskim, večkrat o pravnem razmerju posameznih tukajšnjih ljudskih šol, o njih notranji uredbi, o številu razredov, učnih močij, šolskih otrok i. dr. t. stv. jako slabo poučeni. Temu se pa nikakor ni čuditi, ako pomislimo, da se še celó strokovnjak v tem takó mnogovrstnem in mnogoobraznem mestnem ljudskem šolstvu le težko zavé in spozna. — To me je napotilo, da sem dné 12. aprila t. l. v seji slavnega c. kr. mestnega šol

skega sveta nasvetoval, naj se izda *skupno letno poročilo* o vseh javnih in privatnih ljudskih šolah deželnega stolnega mesta. Slavni c. kr. mestni šolski svet je predlog moj soglasno odobril ter mi zajedno naročil, naj uredim to poročilo. — Drage volje sem se lotil dela ter prvi mesec letošnjih velikih počitnic porabil v to, da sem sestavil pričujočo knjižico. Ž njo sem hotel na podstavi uradnih in zatorej popolnoma zanesljivih podatkov raznim oblastvom, kakor tudi šoli prijaznemu zavednemu stanovništvu ljubljanskemu podati verno sliko o mestnih ljudskih šolah, sliko, iz katere odsevajo mnoge vrline, kakor tudi mnogi nedostatki ljudskega šolstva ljubljanskega. Naj to poročilo pripomre, da se pri našem šolstvu ohrani, kar je dobrega, in odpravi, kar je slabega, sploh pa ljudsko šolstvo ljubljansko izboljša in popolni takó, da bode v vsakem oziru dostojno deželnega stolnega mesta! — Knjiga je razdeljena na tri poglavja. Prvo našteva člane c. kr. mestnega šolskega sveta, kateremu v Ljubljani pripadajo opravila krajnega in okrajnega šolskega sveta. — Drugo poglavje obseza nastopne razprave: »Erjavci in njegov pomen za narodno odgojo«, spisal Ivan Belč; »Vzgojni pomen deškega ročnega dela na ljudski šoli v mestih«, spisal Andrej Žumer; »Zgodovina in statistični pregled ljubljanskih ljudskih šol.« — Tretje poglavje priobčuje šolska poročila vseh javnih ljudskih šol ljubljanskih ter našteva tudi vse privatne ljudske šole. — Med razpravami se odlikuje posebno Beletova studija o Erjavci. Prevéva jo blagodejno navdušenje do prirodopisa, natančno poznanje Erjavčevih spisov, kakor tudi vseh metodičnih vrlin in stilistiških posebnosti njegovih; lepi jezik razodeva, da pisatelj ni brez pridra proučil Erjavčevih knjig. — G. Žumer nam pojasnjuje zgodovino deškega ročnega dela, kakor tudi njegov veliki vzgojni pomen za zanemarjeno mestno mladino ter končno svetuje, naj bi se ustanovilo po vzgledu drugih večjih mest tudi v Ljubljani posebno društvo, ki bi odprlo svoje delarne, da bi se v njih mestni dečki vadili ročnega dela. Lepa misel, kateri želimo, da bi kmalu postala dejanje! — Jako poučen je statistični pregled, katerega je zelo vestno in temeljito sestavil magistratni konceptni pristav g. Evgen Lah. Iz tega pregleda posnemamo, da ima Ljubljana 3264 šolodolžnih in 3517 v šolo hodečih otrok t. j. da jih hodi 253 več v šolo, nego bi jih moralo hoditi. 70·64% otrok govori samó slovenski, 6·77% samó nemški, 32·47% nemški in slovenski, 3·58 druge jezike. Vseh ljudskih šol je 17 in to 8 javnih, 9 privatnih; med temi je 1 jednorazrednica, 2 dvorazrednici, 2 tri-razrednici, 5 štirirazrednic, 2 petrazrednici, 1 sedemrazrednica, 4 osemrazrednic; 7 šol je slovenskih, 8 nemških, 2 sta nemško-slovenski. Vrhu tega je še 7 otroških vrtcev in to 3 slovenski, 1 nemški, 3 nemško-slovenski. Napredek mestnega šolstva se vidi najbolj iz nastopnih podatkov: Leta 1864/65. je bilo v Ljubljani 1 mestna in 6 drugih ljudskih šol s 54 učnimi močmi in 2153 otroki; letos je pa 6 mestnih in 11 drugih ljudskih šol s 122 učnimi močmi in 3517 otroki. — Podrobno poročilo vsake javne šole priobčuje najprej imenik učiteljskega zbora, potem statistični pregled učencev, podatke o knjižnici in učilih, letopis ter naposled imenik učencev po abecednem redu.

G. prof. R. Perušek je priobčil v letopisu c. kr. velike gimnazije v Rudolfovem razpravo »Zloženke v novejši slovenščini«, v kateri temeljito uči, kakó se zloženke zlagajo ter zlasti z mnogimi vzgledi, zajetimi iz književnega jezika, dokazuje, katere tvorbe v novi slovenščini ne ustrezajo jezikovnim pravilom, ampak so nastale pod vplivom tujih jezikov, zlasti nemščine. Razprava je toli znamenita, da hočemo svoje bralce v kratkem obširneje seznaniti z njo.

Narodne legende za slovensko mladino. Nabral, izdal in založil Anton Kosi, učitelj v Središči II. zvezek, v Ptui natisnil W. Blanke 1890, m. 8, 42 str. Cena 20 kr. — Ni dolgo, kar smo I. zvezek teh narodnih legend toplo priporočili slovenskemu ob-